

DOSYA EDITÖRÜ'NDEN

"Korkudan korkmak" son iki-üç dekattır toplumların yaygın olarak tanıştırıldığı bir yaşam biçimi oldu. Bu yaşam biçimi, insanlar arasındaki ilişkilerden siyasal örgütlenmelere, bu düzlemdeki taleplerden gelecekle ilgili beklentilerin biçimlenmesine kadar pek çok alanda varlığını hissettiriyor. İkibinyedi yılında yoğun olarak Ankara ve İstanbul'da yaşanan su kesintileri sonucunda, kentin insanlarının yanı sıra, bütün topluma verilen mesajları bugün dönüp yeniden okuduğumuzda bu durumu somut olarak görebiliyoruz; "Küresel ısınma felaketini yaşıyoruz! Kuraklık kapıda! Çok su tüketiyorsunuz! Tasarruflu kullanın! Evlerinizde su depolayın!" gibi daha çok "nedeni ve beraberinde çözümleri" buyuran mesajlar. Bizlere sundukları durum tespiti, nedenleri ve çözüm önerileri konusunda şüphelerimiz var. Bildiğiniz gibi, Toplum ve Hekim Dergisi Yayın Kurulu, olayların ilk bakışta görünmeyen özünü görmeye-göstermeye çalışmak için gerekli olan iki araç olan bilim ve siyaseti, tarihsel ve toplumsal bir bütünlük içerisinde kullanan ve sağlıklı olmayı toplumsal yaşantının sonucunda ortaya çıkan bir durum olarak ele alan bir yayın politikasına sahiptir. "Su ve Sağlık" dosyasını da aynı yaklaşım ile hazırlamayı hedefledik.

Uzun yıllardan beri değişmeyen bilgilerimize göre su, yalnızca insan için değil bütün canlıların yaşamı için zorunluluktur. Su, yalnızca yaşayabilmek için değil, sağlıklı yaşam için de gereklidir. Yaşamın temelini oluşturmasının ve sürekliliğini sağlamanın yanı sıra, tarih boyunca toplumsal yaşantının biçimlenmesi, kültürlerin şekillenmesinde de önemli bir role sahip olmuştur. Kısaca su, biyolojik olduğu kadar ekonomik, sosyal ve ekolojik yaşantımızın içinde önemli bir yere sahiptir. Suyun kabı ve yurdu olmadığını, buharlaşma-yağış döngüsüyle kendini yinelediğini ve yıllar içinde azalmadığını biliyoruz. Yeryüzündeki toplam suyun yalnızca %3'ü tatlı, kalanı ise tuzlu sudan oluşuyor. Tatlı suyun %79'u buzullarda, %20'si yeraltının derinliklerinde bulunurken, %1'i insanlar için erişilebilir durumdadır. Bu hesaplama göre, insanın biyolojik yaşamı için doğrudan kullanabileceği suyun yeryüzündeki toplam suyun yalnızca onbinde üçü olduğu ortaya çıkıyor.

Prof. Dr., Kocaeli Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı AD
Prof. Dr., ODTÜ Çevre Mühendisliği Bölümü

Onur HAMZAOĞLU*, Göksel N. DEMİRER**

Yerküremizin beş milyar yıla yaklaşan varlığı boyunca yaşanan iklim değişiklikleri hem dünyanın coğrafyasında hem de ekolojik sistemlerinde kalıcı değişiklikler yaratmıştır. Bu değişikliklerin 19. yy'ye kadar olanlarında insan etkisinin yok denecek kadar az olduğunu, 19. yy'nin ikinci yarısından sonra ise hemen hemen tamamının insan etkileriyle oluştuğunu da biliyoruz. Bu tarih aynı zamanda, kitlesel üretim ve tüketimin, başka bir ifadeyle, değişim değeri için üretimin yaygınlaşmasının da başlangıcı. Dünya nüfusu 1900-1992 yılları arasında dört kat artarken su gereksinimi dokuz kata ulaştı. Aynı tarihlerde sanayinin kullandığı su ise kırk kat arttı. Bindoküzyüz yılından günümüze kadar geçen ve dünya tarihi için oldukça kısa olan bu süre içerisinde, kapitalizmin birikim krizinden köken alan iki Paylaşım Savaşı yaşandı. İkincisinden 25-30 yıl sonra, 70'li yılların başında yeniden bir birikim krizinin tanımlandığı tarihlerde su sorunu da dünya genelinde ele alınmaya başlandı. Bazı yapılar kuruldu. Önce insanlığın su sorununu çözeceklerini iddia ediyorlardı, reel sosyalizmin körelmesinden beri de sanayinin-patronun su sorununu çözeceklerini tanımlar oldular. Sürece merkez kapitalist ülkeler öncülük ederken, seksenli yılların sonu, doksanlı yılların başından itibaren DB'nin yapısal uyum politikaları kapsamında çevre ülkeler de sürecin figüranları haline geldiler. Günümüzde ise su kaynakları, depolama alanları ve dağıtım sistemlerinin ulus ötesi sermayeye devredilmesi eğilimleri ve uygulamaları yoğunlaştı. Kısacası su, metalaştırılmak isteniyor.

Dergimizin Su ve Sağlık dosyasını, yukarıda sıralamaya çalıştığımız başlıklardaki tartışmaları sizlere yansıtabilecek ve görünen ile gerçeklik arasındaki mesafeyi kapatmayı hedefleyecek başlıklar ve içerikler üzerinden hazırlamaya çalıştık. Suyun ekonomi politiğinden başlayarak, su yönetiminden, DB'nin bu alandaki politikalarına, kamu özel işbirliğinden, yap-işlet devret modelleri üzerinden suyun ve su hizmetlerinin özelleştirilme model ve örneklerine, su kaynaklarının yönetiminden, geri kazanımına, susuzluğun ve su kesintilerinin sağlığa etkileri başlıklarına kadar olan bölümü sayfa sayımızdaki sınırlılık nedeniyle bu sayımızda, iklim değişiklikleri ve kuraklık konuları ile su ve su hizmetlerinin özelleştirilmelerine yönelik direnişleri ülke örnekleri üzerinden gelecek sayımızda sizlerle paylaşacağız. Emek veren bütün dostlarımıza teşekkür ediyoruz.